

Şahitliğimizin Temmuz İzdüşümü

Fırat Toprak

Tüm diğer hadisatta olduğu gibi bir yıl önce de Temmuz'un 15'inde keskin bir imtihan ile yüzleşmişti yaralı coğrafyamız. Darbe teşebbüsü ile ortaya çıkan bu imtihan bütün toplum kesimlerini etkilemiş ve etkisi devam eden bir sürece dönüşmüş durumda. Yakın vadede etkisinin devam edeceği öngörülebilen Temmuz sürecinin üzerine çok söz edilse de kör noktalara dönük derinlikli analizlere ve bize/içe dönük yapıcı tahlillere ihtiyaç hissedilmektedir.

Gerçekten de 15 Temmuz darbe teşebbüsü siyasi ve toplumsal planda farklılıkları, ilkleri barındırmasından sebep hatırı sayılır analizleri gerektirmektedir. Evvelen küresel ve yerel sistemin kısmen de olsa kontrol dışına çıkan iktidarlara müsaade etmeyeceği, yerelde ancak emperyalistlerin müsaade ettiği oranda iktidar olunabileceği, aksi halde terör, ekonomi vb. yollarla terbiye etme, bu da olmazsa putunu yeme pahasına darbelerle alaşağı etme yoluna gidileceği gerçeği bir kez daha görülmüştür. 'Arap Baharı' diye tesmiye olunan sürecin kışa dönüşmesi sürecinde de benzer bir çıkarım yapmak mümkündür. En son Katar eksenli krizin hedefi olan İhvan-Hamas gelişmesinde de görülmüştür ki küresel egemenler açısından müminlerin renginin tonunun hiç de farkı bulunmamaktadır. Buradan ise Müslümanların hayat alanlarını ancak meşru direnişle oluşturabilecekleri, genişletebilecekleri sonucu çıkmaktadır.

Cumhuriyet tarihi darbeler tarihi olarak okunur çoğunlukla. Lakin yakın geçmişte yerleşik bir algıya dönüşen darbelerin tarihe gömüldüğü tezi iş bu teşebbüsle yeniden yıkılmış, TSK'nın bilinçaltında darbeciliğin hep varolageldiği bir kez daha pratik olarak müşahade edilmiştir. Sivilleşme adına mesafe kat edilmekle beraber Türkiye Cumhuriyetinin asker-devlet olma özelliği, askerin kendini devletin asli unsuru olarak görme pozisyonu değişmemiş gibidir. Sivil kanatta da hayli darbeci güruhun varlığı görülmektedir. İş bu çevreler açısından seçimle gönderilemeyenlerin silahla gönderilmesinde beis yoktur ve orduyu göreve çağırma seansları mütemadiyen icra edilebilir. İç ve dış savunucularının tavırları göz önüne alındığında demokrasi söyleminin yalnızca egemenlerin çıkarına hizmet ettiği ölçüde kullanışlı bir enstrüman ve açıkçası kitleler açısından kocaman bir aldatmaca olduğu yine görülmüştür. Garip olan ise 'yurtta sulh'u temin için teşebbüs edenler ile darbe karşıtı çevrelerde demokrasi vurgusunun ortaklığıdır.

Türkiye sosyolojisi açısından da 15 Temmuz süreci önemli kırılmaları beraberinde getirmiştir. Toplumsal muhayyilede ordu hakkında sağlam yer edinmiş olan kutsallık, 'peygamber ocağı' algısının ciddi sarsıntı yaşadığı söylenebilir. Siyasi hesaplaşmasını sandıkta gören muhafazakâr kitlelerin orduya karşı sokağa çıkması mühim bir sosyolojik hadisedir kuşkusuz. İslami camianın öncülüğünde gerçekleştirilen halk hareketinin gösterdiği ölümüne direniş elbetteki başta cuntacılar olmak üzere çoğu kesimler için sürpriz olmuştur. Zor vakitlerin Cumhurbaşkanı'nın liderlik vasfını ortaya çıkardığı gibi nice yiğitler çıkardığı hakikati de bir kez daha yaşanmıştır. Tekbir vb. İslami şiarların kiteselleşmesi de not edilmesi gereken

önemli bir hususiyettir. Her vakit olduğu gibi bedel ödeyenler ile nimetini devşirenler arasındaki uçurum yine tarihi tekerrür olarak kapanmamıştır.

Kürt illerinde ise 15 Temmuz'un farklı bir halet-i ruhiye ile yaşandığı söylenebilir. Çözüm süreci ile kamu otoritesinin büyük ölçüde örgüte devredilmesi neticesinde yaşanan baskı ve zulümlerin biriktirdiği öfke patlaması nedeniyle 15 Temmuz süreci darbe karşıtlığından ziyade PKK karşıtlığı şeklinde tebellür etmiştir. Dolayısıyla süreç Kürt coğrafyasında ümmetçi bir mümine rahatsızlık verecek boyutta devletçi, ulusalcı bir karakter taşımıştır. Süreç Kürt coğrafyasında dahi PKK karşıtlığından sebep bayrak, toprak, marş gibi üretilmiş kutsallıkların içselleştirilmesini, devletle duygusal özdeşliğin bütünüyle gerçekleşmesini getirmiştir. İlk günden sonra meydanlara hâkim olan festival havasındaki darbe karşıtlığının dil bahsinde ise 'Okçular Tepesi'nde demokrasi nöbeti tutmaktan demokrasi şehitlerine kadar eklektik bir söylem hiç olmadığı kullanım alanına sahip olmuştur. Mümin zihni iğdiş eden yeniden sağcılaşma süreci de böylece hitama ermektedir.

Darbe teşebbüsü sonrası uygulanan olağanüstü hal idaresi ilk etapta anlaşılabilir bir durumken üç aylık periyotlarla devam ettirilmesi ve nihayetinin belirsizliği sorgulanmasını getirmiştir. Gerçekten de darbe fırsatçılığı ile muhalif seslerin susturulduğu bir görüntü mevcuttur. Bürokratik işgüzarlıklar bu algıyı güçlendirecek hayli veri sunmaktadır. Hükümetin iş bu tabloya karşı tavrı ise direkt veya dolaylı destek olarak anlaşılmaktadır. "Darbecilerle hukuk dâhilinde mücadele edilmeli." söylemi dahi yargıya karşı olan derin güvensizlik hatırlanınca anlamını yitirmektedir. Yargının yakın geçmişindeki Kemalist, Gülenist ve bugün itibariyle de AK Parti kadrolaşması düşünüldüğünde tarafsız yargının retorikten ibaret olduğu görülmektedir. Mavi Marmara davası, Pelikan tartışması, akredite olmayan İslami gruplara yönelik soruşturmalar hatırlandığında yargının -tutan el farklı olsa da- Demokles kılıcı hükmünde olmaya devam ettiği görülecektir.

Darbe teşebbüsünden sonra elbette FETÖ mücadelesi yapılacaktı. Lakin mücadelenin yöntem planında hayli mağduriyetler oluşturduğu inkâr edilemez gerçeklerdendir. Cadı avına dönüşen mücadelede ilgisiz insanların, farklı cemaatlerden olan kişilerin ve iktidarın müttefik olduğu dönemlerde dahi bu yapıya karşı olanların benzer iddialarla zulme uğramaları vakay-ı adiyeden olmuştur. Bir yıllık süre içerisinde kamuda görevine iade edilen memur sayısının ihraç edilenlerin yüzde 10'una ulaşması bir anlamda binlerce mağdurun yetkililerce itirafı hükmündedir. Meşhur sınıflandırma ile ifade edilecek olursa ihanet ve ticaret kesimleri ile değil de ibadet kesimi ile mücadele edilmesi mağduriyetlerin kitleselleşmesine neden olmaktadır. Bugün itibariyle toplumsal katmanlara sirayet sebebiyle herkesin bir çırpıda sayabileceği bir mağdur listesi vardır. Keza bir gün önce doğum yapan kadının bebeği ile gözaltına alınmasını ise mağduriyet kelimesi ifadede yetersiz kalmaktadır. Bu düpedüz zulümdür. Gözaltında kayıplar, işkence vakalarının sistematikleşmesi, artan insan hakları ihlalleri 90'lara dönüldüğü tezini güçlendirmektedir. Dindarların yönettiği ülkede yaşananların Müslümanlara fatura edildiği unutulmamalıdır. Herkes için adalet demesi gereken müminlere komplo söylemleri ile zulme kılıf bulma çabası yakışmamaktadır.

FETÖ mücadelesi tabandan tavana değil de tavandan tabana yürütülebilseydi daha sağlıklı olacaktı kanımca. Bugün ise FETÖ mücadelesinin kriptolara teslim edilip edilmediği

hususunda kimse emin değildir. FETÖ'nün siyasi ayağı ve üst bürokraside henüz ciddi bir adımın atılmamış olması mücadelede çifte standart uygulandığının ispatıdır. İşadamlarının bırakılmaları ve literatüre giren damatlar hukuku vicdanları isyana sevketmektedir.

Gülen grubunun genel olarak ve hatta iktidar medyasında dahi cemaat kavramıyla dillendirilmesinin cemaat kavramının aşınmasını getirdiği görülmektedir. Böylece tüm İslami cemaatlerin ciddi bir güven aşınmasına maruz kaldığı ve camiamızın ise bu aşınımı durdurma konusunda hatırı sayılır bir çaba göstermeme garabeti hayretle müşahade edilmektedir. İslam düşmanlarının cemaat üzerinden tüm İslami yapılarla hesaplaşmasına çok da bir şey söyleyemeyiz belki ama iktidarın Diyanet üzerinden cemaatlerin altını oyma girişimi tam anlamıyla coğrafyamızın İslami geleceğini dinamitleme hükmündedir kuşkusuz. Devletin veya başka bir gücün kontrolündeki din olgusuna itirazın hayati önem taşıdığı altı kalın çizilmesi gereken hususlardandır.

Camiamızın süreçteki tavrının kısmi doğrularla beraber yanlış ve eksiklerle malul olduğu özeleştirici planında söylenebilir. İş bu nedenlerden önce camiamıza dair bir özgül ağırlık tartışması yapmamız gerekmektedir. Geline aşamada duruş, düşünüş ve söylem olarak kendisi olabilmiş bir İslami hareket olabilmek ile iktidarın STK'sı olma arasında tercih yapamadığımız ortadadır. Adı geçen belirsizlik tüm diğer olaylarda olduğu gibi 15 Temmuz sürecinde de etkili olmaktadır. İyi niyetli, yol gösterici eleştiriler dahi ihanet retoriğiyle ötekileştirilmekte, mutlak itaat istenmektedir. Geçmiş, kişiliği, hizmeti ne olursa olsun itibar suikastına maruz kalmak her an mümkündür. Hakikat kişiselleştirilmiştir, menfilikler tevil konusudur, müspet durumlar ise abartı nesnesidir. Keskin kutuplaşma sağlıklı düşünme ve davranmaya imkân tanımamakta, sosyo-politik zemini zehirlemektedir. Sapla saman hiç bu kadar karışmamıştı ve hiç kimsenin ayırım diye bir derdinin de olmadığı görünüyor. Diğer bir görüntü ise camiamızın iktidar hırsı ve güç temerküzü şehvetinden uyanması için çok geç olacağıdır. Sorumlulukların iktidara tahvili kolaycılığın sınırlı terkettiğimiz davet/sosyo-kültürel iktidar alanına dönme, ortak hayır üretme çabasına yoğunlaşma zorunluluğu kendini açıkça hissettirmektedir.

Yine halkımızdaki İslami dokunun canlılığının, uygun vasatta ortaya çıkışının halk fetişizmine evrilme tehlikesine de dikkat çekilmelidir. Toplum analizi bağlamındaki hata olarak halkın gayri İslamiliği ifratının karşısına ideal toplum tefriti şekillenmiştir. Böylece halkın İslami değişimi çabasıdan halkın dönüştürdüğü İslami yapılar tablosuna ulaşılacaktır. İddiasını yitirmek ise varoluşunu yitirmenin başlangıcıdır. Kazanımlarımızı koruma refleksimiz vazgeçilmez değildir. Vazgeçilmez olan doğrularımızla yürüyüşümüze devam edebilme istikametidir.

Mazlumların umudu, ümmetin son kalesi olma duygusallığı adil şahitlik perspektif ve pratiğimizi örselememelidir. “Zulüm bizdense ben bizden değilim.” sözü şimdi daha bir anlam taşımaktadır. “Kim olursa olsun”la başlayan düsturlarımızı reel politığe kurban etmeme feryadı şimdi çığlığa dönüşmelidir. Ötekinin mazlumiyetine çare aramakla ancak insanlığın kurtuluş adası olunabileceği akılda her dem canlı tutulmalıdır.

Her şeye rağmen selim akıl sahipleri sözün gücüne inanırlar. Sorumluluk mevkiindekilerin ve nasihat makamındakilerin uhdesindeki yük ağırlaşmaktadır. Hâsılı böylesi bir vasatta Mavi

Marmara manyaklarına çok iş düşmektedir. Hakkı her hatırdan âli tutan Allah'ın delisi vicdanlara şiddetle ihtiyaç vardır.Hakikat ve adalet tekkesine mürit aranmaktadır halen ve her zaman. Dareynde alnı açık olacaklar da inancı, değeri, izzeti ve umudu ete kemiğe büründürenlerdir kuşkusuz.

[Haksöz Dergisi Sayı: 316/317 - Temmuz/Ağustos 2017](#)

Kaynak: [Şahitliğimizin Temmuz İzdüşümü - Fırat Toprak](#)